

Recensent: Rob Houtepen

Palmboom, G., Oderwald, A., Neuvel, K.: *'Door kanker getroffen'* Een lexicon van de ervaring. Uitgeverij De Tijdstroom, Utrecht 2011. ISBN 9789058982001 (Kanker/AG/1)

Soort boek/Ziekte/ Stijl: De Tijdstroom geeft al een aantal jaren, in samenwerking met het VU Medisch Centrum in Amsterdam, bundels met stukken over *Literatuur en Geneeskunde* uit. In dit geval bestaat de bundel uit vooral door Ger Palmboom bij elkaar gesprokkelde citaten uit ervaringsboeken over kanker. De redacteurs hebben die bij elkaar gebracht onder 46 thema's en daarbinnen weer subthema's. De citaten en de inleiding zijn prima leesbaar. Maar omdat het uiteindelijk om een verzameling losse citaten gaat, en omdat meestal citaten van verschillende schrijvers aan elkaar zijn geplakt, is het boek niet zo geschikt om in één ruk te lezen. Het is wel een waardevolle en diverse verzameling voor wie gericht op zoek is naar citaten over een bepaald onderwerp uit de ervaringen met kanker.

Over de schrijvers: Arko Oderwald en Koos Neuvel zijn vaste redacteurs van de reeks *Literatuur en Geneeskunde* (http://www.tijdstroom.nl/catalogus/1_Geneeskunde/21_Reeks_literatuur_en_geneeskunde). Oderwald is al vele jaren als filosoof en ethicus verbonden aan de afdeling Metamedica van het VUMC. Neuvel is journalist en schrijver van populair wetenschappelijke boeken. Ger Palmboom is humanisticus en ethicus en heeft het basiswerk voor deze bundel gedaan: het bijeenzoeken van de citaten.

Korte beschrijving:

Uit dertig boeken van (ex)patiënten over hun ervaringen met kanker hebben de redacteurs citaten op onderwerp bij elkaar gebracht. Dit hebben ze als een soort encyclopedie geordend en daarom heet het boek in de ondertitel een 'lexicon' en heten de thema's 'lemma's'. Omdat het niet één patiëntervaring is, maar een heel koor aan stemmen, noemen ze het boek zelf een "ziektebiografie".

De 46 thema's/ lemma's zijn: Aandacht; Aanvaarding; Afstand nemen; Alternatieve geneeswijzen; Bezoek; Borstprothese; Chemotherapie; Controle; Dood; Eindigheid; Euthanasie; Feest; Genezing; Gewicht; Gezondheid; Grote visite; Hoop; Informatie; Jarig; Kaal; Kamergenoten; Kiezen; Lijf; Lotgenotencontact; Misselijk; Nacht; Ontslag; Ontkenning; Partner; Positief denken; Pijn; Radiotherapie; Schuld; Seks; Snijden; Spiegel; Statistiek; Thuis; Toekomst; Troost; Uiterlijk; Vakantie; Vechten; Vriendschap; Wachten; Ziekenhuis.

Bij elk thema/lemma staat een korte inleiding, vaak met een citaat uit een gedicht, column, cabaretttekst of iets dergelijks. Vervolgens staan citaten over dit thema gebundeld onder 5 tot 15 tussenkopjes. Het lemma 'Lotgenotencontact' kent bijvoorbeeld de tussenkopjes 'lotgenotengroep', 'via de computer', 'aanvoelen en herkenning', 'ambivalentie', 'na de genezing' en 'patiëntenvereniging'. Onder elk tussenkopje staan één of twee alinea's met citaten. Die hoeven niet van één patiënt te zijn. Vaak zijn citaten van verschillende schrijvers in één alinea achter elkaar geplakt. Met nummertjes kun je steeds in de boekenlijst vinden uit welk boek een citaat komt.

Wat viel op:

In een 'gewoon' boek met patiëntervaringen vertelt iemand een verhaal. Daardoor leer je de persoon kennen en krijgen de losse ervaringen een context. Hier hebben de redacteurs geprobeerd om de meest treffende verwoordingen van patiëntervaringen bij elkaar te brengen. Dat is erg goed gelukt en het boek biedt daarom een weelde aan mooie observaties en formuleringen. Wel ontbreekt de 'ruimte' die in een normaal verhaal rond een treffende observatie zit. Daarom is het boek een beetje overweldigend om te lezen. Het werkt vermoedelijk het best om bij stukjes en beetjes te lezen. Je hoeft ook niet vooraan te beginnen, maar kunt de thema's/lemma's nemen waar je het meest in geïnteresseerd bent. Je kunt onder elk lemma of

tussenkopje heel verschillende en zelfs tegenstrijdige ervaringen en opvattingen vinden.

Citaten:

Pag. 180: (Lemma: Ziekenhuis. Tussenkopje: omgekeerde wereld) “De medische wereld is de wereld op zijn kop. Ik mag blij zijn om in aanmerking te komen voor borstamputatie, nu mag ik me verheugen in chemotherapie. Negatief is goed, positief is fout. Want wie echt positief is, krijgt al die afschrikwekkende dingen niet ... Ik ben er een op het randje en ik val steeds naar de goede kant, de negatieve, de positieve dus.”

Pag. 135 (Lemma: Schuld. Tussenkopje: schuldig voelen om genezing): “Gefeliciteerd, je bent schoon.’ zegt mijn arts. Ik zie aan zijn gezicht dat hij echt blij is. Ik weet me geen raad met wat ik voel. Ben ik écht beter? De andere patiënten op zaal kijken me aan. Sommigen feliciteren me. Anderen pakken een tijdschrift of kijken naar buiten. Ik voel me een verschrikkelijke egoïst. Met deze mensen om mij heen mag ik niet blij zijn.”

Pag. 23 (Lemma: Alternatieve geneeswijzen. Tussenkopje: sceptisch): “Een vriendin vraagt: ‘Heb je al met het gezwel gepraat?’ Wat?! Heb ik het goed verstaan? ‘Eh, nee, wat zou dat opleveren?’ ‘Nou, je kunt vragen wat het gezwel wil.’ Ja, donder op zeg. Ik heb niet zo’n behoefte aan een gesprek. Ik mag wel oppassen dat ik het gezwel niet boos maak, als ik een te hoge toon aansla.”

Pag. 83 (Lemma: kaal. Tussenkopje: na de kaalheid): “Mijn haar groeit weer, Het korte stugge haar krult als een gek. De kleur blijft onbestemd. Waarom verandert dat haar zo na een chemokuur? Mijn internist weet het niet. Het is niet eerder bij hem opgekomen om zo’n zichtbare verandering eigenaardig te vinden.”

Pag. 73 (Lemma: Informatie. Tussenkopje: vóór de diagnose): “Na de echo blijkt dat er ‘iets’ zit en dat er een scan gemaakt moet worden. De artsen zeggen dat ze misschien wel een idee hebben wat het zou kunnen zijn en ze kijken er heel nadenkend en geleerd bij, maar ze zeggen niks. Het is alsof ze denken dat ze een groot wetenschappelijk probleem hebben opgelost, maar het niet durven te verklappen, om te voorkomen dat iemand er met hun oplossing vandoor gaat. Hier word ik ook niet wijzer van.”